

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تَحْلِی نَمَاز

دَرسِیۃٔ اِمَامِ حَسَنِ (ع)

مُحَمَّدُ مُحَمَّدَنی اَشْتَار دوی

فهرستتویسی پیش از انتشار:

محمدی اشتهاردی، محمد

تجلی نماز در سیره امام حسین(ع) / محمد محمدی اشتهاردی. - تهران: نشر
مُطهر، ۱۳۸۲.

۹۴ ص.

ISBN 964-5839-81-5

فهرستتویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۹۴-۹۱.

۱. حسین بن علی(ع)، امام سوم، ۴-۱۱ ق. - نظریه درباره نماز. ۲. نماز. الف.
عنوان.

۲۹۷/۹۵۳

ت ۳ م ۳۴/۴/۴ BP

م ۸۲-۶۵۵۶

کتابخانه ملی ایران

محمدی اشتهاردی، محمد

تجلی نماز در سیره امام حسین(ع)

چاپ اول: تابستان ۱۳۸۲

لیتوگرافی: موعود

چاپ: طلوع آزادی

صحافی: چاپخانه سپهر

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است.

نشانی ناشر: تهران، صندوق پستی: ۹۵۵-۱۶۷۶۵

تلفن: ۴۳۱۷۶۹۷

فهرست مطالب

پیشگفتار

- ۷ حسین علیه السلام الگوی کامل
- ۸ جلوه نماز در سیرت امام حسین علیه السلام
- ۱۰ فلسفه عبادات و نماز
- ۱۶ راز عزت و کرامت حسین علیه السلام

فصل اول:

- ۲۱ رابطه امام حسین علیه السلام با نماز در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۲۱ در پرتو تربیت صحیح
- ۲۲ اذان و اقامه در گوش حسین علیه السلام
- ۲۲ تکبیر نماز؛ نخستین سخن حسین علیه السلام
- ۲۳ آموختن نمازها از پیامبر صلی الله علیه و آله

- ۲۳ انس حسین علیه السلام با مسجد و نماز پیامبر صلی الله علیه و آله و شیوه اذان و وضو ...
- ۲۶ شنیدن همیشگی ندای نماز از زبان پیامبر صلی الله علیه و آله در بامداد
- ۲۸ چگونگی نماز بر جنازه حضرت حمزه علیه السلام و شهدای اُحد
- ۲۸ ثواب گرداندن تسبیح
- ۳۰ چگونگی تشهد پیامبر صلی الله علیه و آله

فصل دوم:

- ۳۱ سخنان و پیام‌های امام حسین علیه السلام پیرامون نماز
- ۳۱ بلند گفتن بسم الله در نماز
- ۳۲ اقامه نماز هنگام حکومت امامان علیهم السلام
- ۳۳ علی علیه السلام عنصر نورانی نماز
- ۳۴ نماز شب مخصوص، بین نماز مغرب و عشا
- ۳۵ تشویق فوق العاده امام علیه السلام به معلم نماز
- ۳۵ بطلان نماز در پشت بام کعبه
- ۳۶ معنی و تفسیر صَمَد
- ۳۷ سفارش به قرائت قرآن در نماز
- ۳۸ اشاره به سخنان امام حسین علیه السلام در شأن نماز، در کربلا
- ۴۰ نماز برترین عمل
- ۴۰ جواز خواندن نماز در یک لباس

فصل سوم:

- ۴۱ شیوه‌های گوناگون نماز در سیره امام حسین علیه السلام
- ۴۱ دگرگونی حسین علیه السلام هنگام وضو و نماز

۴۳ مناجات در سجده
۴۴ علاقه شدید امام حسین <small>علیه السلام</small> به نماز
۴۶ اوج توجه امام حسین <small>علیه السلام</small> به خدا در حال نماز
۴۷ قنوت در نماز
۴۹ دعا برای طلب باران، و بارندگی فراوان
۵۰ تمجید امام حسین <small>علیه السلام</small> از دخترش به خاطر اقامه نماز
۵۰ آموزش وضو به پیرمرد
۵۱ نماز بر پیکر حضرت فاطمه، علی و حسن <small>علیهم السلام</small>
۵۲ دوری از نماز میت بر دشمن، و تشییع کافر
۵۴ نماز لعن بر منافق
۵۶ نماز برای رفع مشکلات
۵۷ نماز رفع مشکلات در روز جمعه

فصل چهارم:

۵۹ جلوه نماز امام حسین <small>علیه السلام</small> در ماجرای کربلا
۵۹ نماز حسین <small>علیه السلام</small> در آغاز سفر به کربلا
۶۸ حبیب بن مظاهر، شهید نماز عاشورا
۷۰ نماز خوف در برابر رگبار تیر
۷۵ ذکر مصیبت شهید نماز
۷۶ شهادت اذان‌گویی با وفای حسین <small>علیه السلام</small>
۷۸ اقامه نماز عصر عاشورا به شکل دیگر
۷۹ نماز حضرت رقیه <small>علیها السلام</small> در کنار پدر

- ۸۲ نماز در کنار مرقد مطهر امام حسین علیه السلام
- ۸۳ ۱. نماز دائم هفتاد هزار فرشته در کنار مرقد امام حسین علیه السلام
- ۸۴ ۲. ثواب دو رکعت نماز در کنار مرقد امام حسین علیه السلام
- ۸۵ ۳. ثواب نماز با تربت امام حسین علیه السلام
- ۸۶ نمازگزاری هزاران فرشته بر جنازه زائر مرقد حسین علیه السلام
- ۸۶ ثواب تسبیح با تربت امام حسین علیه السلام
- ۸۷ دو ماجرای عجیب از تربت امام حسین علیه السلام
- ۹۱ فهرست منابع و مآخذ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

حسین علیه السلام الگوی کامل

انسان برای راهیابی به کمال، بندگی و خودسازی، به استاد و الگوی کامل نیاز دارد.

طی این مرحله بی‌همراهی خضر نکن

ظلمات است بترس از خطر گمراهی

خداوند از آغاز با ارسال رسولان، پیامبران، امامان علیهم السلام و اولیای خدا در هر عصر و زمانی، آنها را به عنوان اسوه و الگو معرفی کرده است.^۱ در این میان سرور شهیدان، بزرگ پرچمدار توحید، امام حسین علیه السلام در همه ابعاد انسانی، عرفانی و انقلابی، اسوه و الگو بود. ولی باید توجه داشت که آن حضرت فقط در کربلا اسوه ما نیست، و حتی در کربلا تنها

۱. احزاب، آیه ۲۱؛ ممتحنه، آیه ۶۰.

جهاد و حماسه شهادت او و یارانش الگو نیست، بلکه در همه ارزش‌ها در همه جا اسوه است، زیرا او انسان کامل است، و به راستی آنان که از عاشورای خونین حسین علیه السلام تنها به عزاداری سنتی و سینه‌زنی و علم‌داری اکتفا می‌کنند و حتی نماز صبح آنها قضا می‌شود، چقدر از حسین علیه السلام، این الگوی کامل الهی فاصله گرفته، و رو در روی او ایستاده‌اند.

روزی امیرمؤمنان علی علیه السلام به امام حسین علیه السلام فرمود:

يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ! أُسْوَةٌ أَنْتَ قَدِّمًا! ^۱ ای حسین! اسوه بودن تو از پیش ثابت و استوار شده، تو الگوی انسان‌ها هستی، و آنها با اقتدای به تو نجات می‌یابند.

حسین علیه السلام در همه ابعاد مکتبی، عزت‌آفرین، و چراغ تابان و اسوه است؛ در نماز، روزه، حج، امر به معروف و نهی از منکر، زکات، دفاع، قیام، شهادت‌طلبی در راه حق، عدالت، ظلم‌ستیزی، اوج بندگی، مقام صبر و رضا، بزرگواری، کرامت انسانی، عشق به خدا، ذکر خدا و...

جلوه نماز در سیرت امام حسین علیه السلام

یکی از این ابعاد، مسئله نماز است. این فریضه از آغاز کودکی تا لحظه شهادت، همواره با امام حسین علیه السلام بود، و او به آن عشق می‌ورزید، و آن را در هر شرایط اقامه می‌کرد، و اوج بندگی خود را در نماز به پیشگاه الهی نشان می‌داد. در حقیقت نماز در چهره امام و چهره او در نماز تجلی کرد. چرا که او زاده قرآن، پرورده دامن پیامبر صلی الله علیه و آله، زهرای علیها السلام، و امیرالمؤمنین علی علیه السلام بود که همواره با نماز انس داشتند، همان قرآنی که می‌فرماید:

۱. کامل‌الزیارات، ابن‌قولویه قمی، ص ۷۰.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْتُرُونَ بِالصَّغِيرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ؛^۱ مردان و زنان با ایمان یار و
یاور همدیگرند، امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند و نماز را برپا
می‌دارند.

همان پیامبر ﷺ که فرمود:

إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قُرَّةَ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ، وَحَبِيبَهَا إِلَيَّ، كَمَا حَبَبَ إِلَيَّ
الْجَائِعِ الطَّعَامَ...^۲ خداوند نور چشم مرا در نماز قرار داد، و نماز را
آن‌گونه محبوب من نمود که انسان گرسنه به غذا علاقه دارد... با این
فارق که انسان گرسنه از غذا سیر می‌شود، ولی من از نماز سیر
نمی‌شوم.

همان زهرا عليها السلام که فرمود:

وَجَعَلَ اللَّهُ الصَّلَاةَ تَنْزِيهًا لَكُمْ عَنِ الْكِبْرِ؛^۳ خداوند نماز را وسیله
پاک سازی از آلودگی تکبر در برابر خدا و دوری از هرگونه غرور قرار
داد.

همان علی عليه السلام که فرمود:

تَعَاهَدُوا أَمْرَ الصَّلَاةِ، وَحَافِظُوا عَلَيْهَا، وَاسْتَكْثِرُوا مِنْهَا، وَتَقَرَّبُوا
بِهَا...^۴ با اقامه نماز پیوند تنگاتنگ داشته باشید، و آن را نگهداری
کنید و فراوان نماز بخوانید... آیا به پاسخ دوزخیان در برابر پرسش
بهشتیان توجه نمی‌کنید که از آنها پرسیدند: چه چیز شما را به دوزخ
کشانید؟ دوزخیان در پاسخ گفتند: ما از نماز گزاران نبودیم.

۱. توبه، آیه ۷۱. ۲. امالی، شیخ طوسی، ج ۲، ص ۱۴۱.

۳. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱۶، ص ۲۱۱. ۴. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۹.

و در وصیت خود به حسن و حسین علیهما السلام فرمود:

اللَّهُ أَلَّفَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّهَا عَمُودُ دِينِكُمْ؛^۱ خدا را خدا را در مورد نماز،
چرا که نماز ستون دین شما است.

آری، امام حسین علیه السلام همواره وصیت پدر را آویزه گوش خود کرده بود، از این رو در میان عبادات، بسیار به نماز اهمیت می داد (چنانکه نمونه های آن را در این کتاب می خوانید). به همین دلیل در بسیاری از زیارتنامه هایی که از امام صادق علیه السلام و امام کاظم علیه السلام و... در شأن او وارد شده، این جمله آمده است:

أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ؛^۲ گواهی می دهم که تو نماز را برپا
داشتی.

در این عبارت سخن از اقامه نماز امام حسین علیه السلام به میان آمده است، نه نماز خشک و بی روح، چنانکه خاطر نشان می شود.

فلسفه عبادات و نماز

خداوند متعال در قرآن می فرماید:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ؛^۳ ای مردم! پروردگار خود را پرستش کنید، آن کس که شما و
پیشینیان شما را آفرید، تا پرهیزگار شوید.

انسان قبل از هر چیز باید عبد خدا شود، چرا که سعادت کامل او در فضای ملکوتی عبودیت و بندگی خداوند به دست می آید. هدف از آفرینش انسان بندگی کامل او در برابر خداوند است و اینکه با تمام ابعاد

۱. نهج البلاغه، نامه ۴۷. ۲. کامل الزیارات، صص ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۴۲.

۳. بقره، آیه ۲۱.

به تکامل برسد، چنین تکاملی جز در پرتو عبودیت به درگاه خداوند به دست نمی آید. برای صعود به قلّه تکامل باید عوامل تکامل و آفت‌های آن را شناسایی، و سپس آن عوامل را در زندگی خود خلق کنیم، و آفت‌ها را بزدااییم. فلسفه عبادات، تقویت ایمان و تحصیل نیروی تقوا است تا با این نیرو از آفت‌های گناهان گوناگون - که هرکدام سدّ راه تکامل هستند - جلوگیری شود. جمله «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» در آیه فوق، بیانگر فلسفه عبادات است. این آیه می‌فرماید: عبادت صحیح خدا، آن عبادتی است که موجب پاکسازی انسان از گناهان شود، که زیربنای تکامل، همان پاکسازی است. عین این مطلب درباره نماز که ستون دین است نیز در قرآن آمده است؛ آنجا که می‌خوانیم:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ^۱؛ نماز را به پا دار، همانا نماز انسان را از کارهای زشت و گناه باز می‌دارد.

البته به پا داشتن نماز، و نماز درست، دارای چنین خاصیتی است. در قرآن بیش از ۱۰۲ بار از نماز و احکام و آثار آن سخن به میان آمده و حدود ۴۶ بار «اقامه نماز» محور سخن است. فرق است بین گزاردن نماز و به پا داشتن آن. در مورد فرق بین این دو، مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مَدَّ ظِلُّهُ الْعَالِي) چنین می‌نویسد:

به نظر می‌رسد که اقامه نماز، چیزی فراتر از گزاردن نماز است، یعنی فقط همین نیست که کسی خود به عمل نماز قیام کند، بلکه این نیز هست که در جهت و سمت نماز، جهت و سمتی که نماز بدان فرا

می خواند به راه افتد و دیگران را نیز به راه اندازد. گویا برپا داشتن نماز آن است که با کوشش بایستد، جوّ و فضای زندگی خود و دیگران را جوّی نمازگزارانه، یعنی جوّی خداجویانه و خداپرستانه بسازد، و همه را در خطّ و جهت نماز به راه افکند.^۱

پیامبران و امامان علیهم السلام از عبادات و نماز این گونه بهره می جستند؛ عبادت آنها آگاهانه و الهام بخش بود. آنها از عبادت و نماز به گونه ای بهره مند می شدند که دژی محکم و خلل ناپذیر در برابر القائنات شیطان و آفت های تکامل باشد. تا جایی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

الصَّلَاةُ حِصْنٌ مِنْ سَطَوَاتِ الشَّيْطَانِ؛^۲ نماز دژی محکم در برابر یورش های شیطان است.

اینک پس از این اشاره به اصل سخن باز می گردیم. سخن از نماز امام حسین علیه السلام در همه عرصه ها و در حادثه کربلا، و جلوه های معنوی نماز در چهره نورانی امام حسین علیه السلام و یارانش - همان ها که برخاسته از مکتب عبادت و نماز بودند - عبودیت خالص در اعماق روح و جانشان آشیا ن گرفته بود، و قلبشان سرشار از بندگی خدا بود. از این رو خداگونه شدند و در قاموس زندگی و قیامشان چیزی جز خدا نمی گنجید. آنها به اعماق عبودیت و ژرفای نماز واصل شده بودند، از این رو لذت ایثار و فداکاری و شهادت را شیرین تر از عسل می دانستند^۳ و ساقی حق هر چه جام بلا به

۱. از ژرفای نماز، ص ۱۵.

۲. غررالحکم، ترجمه محمدعلی انصاری، ج ۱، ص ۱۰۷.

۳. چنان که قاسم بن حسن علیه السلام در پاسخ عمویش حسین علیه السلام که در مورد قتل از او

آنها داد، آنها برای گرفتن ساغر دیگر دست دراز کردند، چرا که به حقیقت عبودیت که فانی شدن در ذات معبود است رسیده بودند. یاران او شاگردان همان حسینی بودند که می توان اوج بندگی اش را در آینه دعای عرفه او مشاهده کرد، و درس های ژرف عرفان، معنویت و عشق به خدا را در آن دید.^۱

آری، یکی از خصالی که باید در رأس ارزش ها، از فرهنگ نظری و عملی امام حسین علیه السلام آموخت و الگو گرفت، نماز آن حضرت است که نور آن بر سراسر وجود او تابیده بود، و در حقیقت او در آینه نماز، خدا را می دید، و به عبارت روشن تر، نماز او وسیله ارتباط کامل با خدا، بلکه پیوند او بدون وسیله با خدا بود؛ از این رو او پرورش یافته خدا بود که حسین علیه السلام شد، چرا که زاده نماز بود. خداوند حسین را پرورش داده است، پس او به معراج می رود، و به قرب حضور ویژه الهی راه می یابد. خدا گونه، شعاعی از نور نامتناهی خدا می شود. او آن چنان عاشق و شیدای خداوند است، که در لحظات شهادت، مناجات و تعقیب نماز را چنین زمزمه می کند:

تَرَكْتُ الْخَلْقَ طَرًّا فِي هَوَاكُمَا وَ اَيَّمْتُ الْعِيَالِ لِكُنِّي اَرَاكُمَا
وَلَوْ قَطَعْتَنِي فِي الْحُبِّ اِرْبًا لَمَا حَرَّ الْقَوَاذِ اِلَيَّ سِوَاكُمَا^۲

همه خلق را در راه عشق به تو ترک کردم، به عشق دیدار تو به

→ نظرخواهی کرده بود. گفت: «أَخْلَيْتَ مِنَ الْعَسَلِ؛ از عسل شیرین تر است.»؛ الوقایع

والحوادث، ج ۳، ص ۶۲.

۱. این دعا در مفاتیح الجنان در اعمال ماه ذیحجه نقل شده است.

۲. منتهی الآمال، ج ۱، ص ۲۸۵.

یتیمی کودکانم خشنود شدم، و اگر در این راه مرا قطعه قطعه کنی، دل جانسوز من به سوی غیر تو اشتیاق نیابد.
به گفته شاعر نکته سنج:

الحسق نماز، آن به در بسی نیاز کرد
کز خون وضو گرفت و به مقتل نماز کرد
یک سجده کرد و داد سر اندر رضای دوست
اهل نماز را در دو جهان سرفراز کرد
عشق از شه شهید بیاموز کانه چه داشت
از جان و دل به درگه جانان نثار کرد
ساقی هر آنچه جام بلا دادیش به دست
دست از بسرای ساغر دیگر دراز کرد
گه در تنور و گه به سنان بین سرش عجب
در راه دوست طئی نشیب و فراز کرد
به راستی امام حسین علیه السلام از مکتب نماز، درس می آموخت، و نور نماز که نور چشم پیامبر صلی الله علیه و آله بود، در روح و روان، و ظاهر و باطن او می درخشید.

باید گفت: نماز به حسین علیه السلام، و حسین نیز به نماز آبرو داد، و این دو عنصر مقدس تأثیر متقابل در شکوه همدیگر در جهان ملکوت داشتند.
آخرین سخن در اینجا این است که امام حسین علیه السلام به کیفیت نماز، از خلوص، حضور قلب، انگیزه، هدف و تأثیر پذیری، اوج بندگی و عشق آمیخته به عرفان آن اهمیت بسیار می داد، و می فرمود:

إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَتِلْكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ

رَهْبَةً فِتْلِكَ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فِتْلِكَ عِبَادَةُ الْأَحْرَارِ، وَهِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ؛^۱ گروهی خدا را از روی طمع (به بهشت و پاداش) می‌پرستند، این‌گونه پرستش، عبادت سوداگران است؛ و گروهی خداوند را از ترس (دوزخ و عذاب) می‌پرستند، این‌گونه پرستش، عبادت غلامان است (که از ترس ارباب خود فرمان می‌برند). و گروهی خدا را به عنوان شکر و سپاس، عبادت می‌کنند، این عبادت آزادگان است؛ چنین عبادتی برترین عبادت خواهد بود.

امام خمینی رحمته الله علیه دربارهٔ اهتمام امام حسین علیه السلام به نماز می‌فرماید: سیدالشهداء در همان ظهر عاشورا که آن جنگ بزرگ بود و همه در معرض خطر بودند وقتی یکی از اصحاب گفت که ظهر شده است فرمود: «یاد من آوردی نماز را و خدا تو را از نمازگرازان حساب کند» و ایستاد در همان جا نماز خواند. نگفت که ما می‌خواهیم جنگ بکنیم، خیر، جنگ را برای نماز کردند.^۲

بنابراین واقعاً مایهٔ تأسف است که شیفتگان امام حسین علیه السلام در ماه محرم و سایر اوقات به عشق سالار شهیدان امام حسین علیه السلام عزاداری شکوهمند برپا سازند، و شب تا نزدیک صبح با جلوه‌های مختلف، اظهار چاکری به آن حضرت کنند، ولی نماز صبح آنها قضا شود، به نماز اهمیت ندهند، نماز را به جماعت نخوانند و یا از گناهان که فلسفهٔ مهم نماز پرهیز از آنها است^۳ دوری نکنند و خدای ناکرده دوست روسیاه امام حسین علیه السلام

۱. تحف العقول، ص ۲۴۶. ۲. صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۱۴۸.

۳. عنکبوت، آیه ۴۵.

شوند.

راز عزت و کرامت حسین علیه السلام

یکی از ویژگی‌هایی که در رأس ارزش‌ها می‌درخشد، و سرچشمه و کلید ارزش‌های دیگر است، عزت و شرافت انسانی است که ضد آن، ذلت و خواری و پستی است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، امام حسین علیه السلام را چنین تمجید فرموده است:

إِنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ... مِضْبَاحٌ هُدًى، وَ سَفِينَةٌ نَجَاةٍ، وَ إِمَامٌ خَيْرٌ وَ يُنْمِنُ وَ عِزٌّ وَ فَخْرٌ^۱ حسین... چراغ تابان هدایت و کشتی نجات، و پیشوای نیکی و خجستگی و امام عزت و افتخار است.

عزت حسین علیه السلام از این رو بود که عبد خدا بود، و از زیر سایه سیاه و شوم ذلت‌گناه و نافرمانی خدا بیرون آمده و در تحت پوشش اطاعت و تسلیم در برابر خدا قرار گرفته بود. با این بینش که به خدا عرض می‌کرد:

مَاذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَكَ؟ وَ مَا الَّذِي فَقَدَ مَنْ وَجَدَكَ؟^۲ آن که تو را نیافت چه را یافت، و آن که تو را یافت، چه را نیافت؟

و حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام فرمود:

إِذَا أَرَدْتَ عِزًّا بِلَا عَشِيرَةٍ، وَ هَيْبَةً بِلَا سُلْطَانٍ، فَاخْرُجْ مِنْ دَلٍّ مَغْصِيَةٍ
اللَّهُ إِلَى عِزِّ طَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؛^۳ هرگاه خواستی بدون فامیل و قبیله
به عزت برسی، و بدون سلطنت، به شکوه نایل شوی، از زیر ذلت
معصیت خدا خارج شو و به سوی عزت اطاعت خداوند متعال

۱. عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۶۰.

۲. فرازی از دعای عرفه امام حسین علیه السلام، مفاتیح الجنان، اعمال ماه ذیحجه.

۳. بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۳۹.

حرکت کن.

نتیجه اینکه زیربنا و ستون عزت و افتخار، بندگی و اطاعت خدا است. امام حسین علیه السلام، و همه امامان علیهم السلام در پرتو بندگی خدا و پرهیز از گناه، به اوج عزت، در همه عرصه‌ها رسیدند. نماز سمبل بندگی، و چهره زیبای اطاعت، و نشانگر اوج عبودیت است. زندگی فکری و عملی امام حسین علیه السلام احیاگر فرهنگ نماز و مکتب سازنده آن بود، و همین نماز که تبلوری از پیوند زیبا و عمیق انسان با خدا است، حسین علیه السلام را به اوج عزت رساند.

کتاب حاضر: این کتاب در عین اختصار، نشان‌دهنده اهمیت نماز در سیره امام حسین علیه السلام و عشق او به نماز، و التزام فکری و عملی عاشقانه و عارفانه او به نماز است، و این پیام را به همه شیفتگان راهش می‌دهد که:

در هر شرایط، نماز جماعت را برپا دارید!

نماز باشکوه و باخلوص را همراه کیفیت خوب اقامه کنید!

از مکتب نماز الهام بگیرید، و در پرتو آن از زشتی‌ها پرهیز کنید!

عاشورای بدون نماز یعنی عاشورای پوچ و بی‌محتوا.

نهضت منهای نماز، یعنی نهضت قشری و خیالی.

قیام بی‌نماز یعنی قیام توخالی و بی‌مغز مانند گردویی که مغز ندارد یا مغزش سیاه و پوک و پوچ شده است.

انسان بدون فریضه نماز یعنی انسان بی‌ارزش، نه انسان، بلکه نستاس چرا که همه پیامبران و امامان علیهم السلام و اولیای خدا، اهل نماز بودند. بنابراین در این راستا باید از آنها پیروی کرد، و گرنه به نظر امام حسین علیه السلام انسان در ردیف چارپایان خواهد بود. در این راستا نظر شما را به این حدیث جالب

از امام حسین علیه السلام جلب می‌کنیم:

سعید بن مسیب روایت می‌کند که امام سجاد علیه السلام فرمود: شخصی به محضر حضرت علی علیه السلام آمد و چنین عرض کرد:

«ای جهان هستی! مرا به تفسیر «ناس» و «اشباه الناس» و «نسناس» آگاه کن!»

امام حسین علیه السلام در آنجا حضور داشت. حضرت علی علیه السلام به حسین علیه السلام فرمود:

«پاسخ سؤال این شخص را بده!»

امام حسین علیه السلام به آن شخص فرمود:

۱. منظور از ناس (انسان کامل) ما هستیم، که خداوند به اطاعت از ما فرمان داده است (آنگاه آیه ۱۹۹ سوره بقره را تلاوت فرمود).
۲. و منظور از اشباه الناس (شبه انسان) شیعیان و دوستان ما هستند، چرا که حضرت ابراهیم علیه السلام فرمود:

فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي؛^۱ هرکس از من پیروی کند، به راستی از من است.

۳. و منظور از نسناس همین توده مردم، با دست اشاره به مردم کرد (که در آن عصر اکثراً غیر شیعه بودند) هستند، آنگاه این قسمت از آیه را خواند:

إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا؛^۲ اینان جز همانند چارپایان نیستند، بلکه گمراه‌ترند.

۱. ابراهیم، آیه ۳۶. ۲. فرقان، آیه ۴۴.

اگر به راستی می‌خواهیم بر اساس سخن امام حسین علیه السلام اشباه الناس و شیعه آن حضرت باشیم، باید در پرتو راهنمایی او، از او و امامان علیهم السلام پیروی کنیم، همانند پیروی از ابراهیم خلیل علیه السلام که در دعای خود پس از ساختن کعبه به خدا عرض کرد:

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ...^۱ پروردگارا من بعضی از فرزندانم را در سرزمین بی آب و علفی در کنار خانه‌ای که حرم تو است ساکن ساختم، تا نماز را برپا دارند.

و نیز عرض کرد:

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي؛^۲ خدایا مرا و فرزندانم را برپا کننده نماز قرار بده!

شایان ذکر است که: با کمال تأسف درباره عبادت و نماز امام حسین علیه السلام کمتر نوشته‌اند و کمتر سخن به میان می‌آید، با اینکه آن حضرت در این عرصه از عاشقان خدا، و عارفان خالص درگاه الهی بود، و همین عشق و عرفان، منشأ آن همه نورافشانی‌های او در همه ابعاد شد، و هدف از نگارش این کتاب، نشان دادن روزه‌ای از این چهره آن بزرگوار است.

به هر روی، این کتاب در چهار فصل زیر تنظیم شد:

فصل اول: رابطه امام حسین علیه السلام با نماز در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله.

فصل دوم: سخنان و پیام‌های امام حسین علیه السلام پیرامون نماز.

فصل سوم: شیوه‌های گوناگون نماز در سیرت نورانی امام حسین علیه السلام.

۱. ابراهیم، آیه ۳۷. ۲. ابراهیم، آیه ۴۰؛ تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ص ۲۱.

فصل چهارم: جلوه نماز امام حسین علیه السلام در ماجرای کربلا (از مدینه تا کربلا).

به امید آنکه با درک صحیح اهمیت نماز، و انجام این فریضه بزرگ به نحو احسن، مشمول این دعای امام حسین علیه السلام در روز عاشورا شویم، که در آن روز به رزمنده‌ای که آن حضرت را به یاد وقت نماز ظهر انداخت، خطاب کرده و فرمود: «خداوند تو را از نمازگزارانی که همواره به یاد خدا هستند قرار دهد».

أَمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

حوزه علمیه قم: محمد محمدی اشتهاردی

زمستان ۱۳۸۱ ش - سال عزت و افتخار حسینی